

# אני עוצם את העיניים, שמעון, וכותב

## דבר העורך

"יש שני דברים שכדי להשיג בהם את התוצאה הטובה ביותר, צריך לעתים לעצום את העיניים: האחד עשיית אהבה, והשני עשיית שלום". את הדברים האלה אמר לפני כחודש הנשיא שמעון פרס בראיון לאל-ג'אזירה, וזה ממש לא חוכמה לומר שיש בזה הרבה חוכמת חיים. לא בכדי המציאו את האמירות - "תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים", או "טוב מראה עיניים ממשמע אוזניים", ללמדינו, ששמועות הן רק שמועות, ועד שאנחנו לא רואים את הדבר במו עינינו, אין לנו שום הוכחה שהוא אכן קיים. אני, אמנם, כבר עשיתי את שניהם בעיניים פקוחות, אבל אין ספק שבכדי לנטרל את חוש הראייה הקובע את האטיטוד שלנו כלפי האחר, כדאי לעצום לפעמים את העיניים ולתת גם לחושים האחרים לדבר, הרבה מעבר למוגבלות העין.

אני יודע שלחלק מכם מדגדג לשאול מדוע אם כן, דקארט אמר "אני חושב, משמע אני קיים" ולא "אני רואה משמע אני קיים"? התשובה היא שהמשפט שפורסם ב-1637, ואחר כך בשנת 1641 בספרו "הגיונות על הפילוסופיה הראשונה", נאמר כדי לבטא את החשיבות שבהטלת הספק, וזוהי בעצם מהות האקדמיה, מהות השלום, ומהות כל מה שאנחנו בטוחים במיליון אחוז שהוא צודק והגיוני. זאת גם הסיבה שבמקום ללכת על מה שאני אוהב, אני תמיד מנסה לחפש את הטוב במה שאני לא אוהב. לא משום שאני נשמה טובה, אלא בזכות אבא שלי שאמר לי לפני הגיוס, שבכל דבר רע יש גם טוב, ולהיפך.

אני למשל, לא אוהב תערוכות, בעיקר מתוך חשש שהן נגועות תמיד בכוננות שיווקיות, של אגו או של לגו (עוד שנייה), או של שניהם ביחד, אבל אני תמיד הולך אליהן, משום שאני אמור להיות "איש תרבות", ומתוך תקווה שאולי מישהו יצליח להפתיע אותי ואשנה את דעתי. תחשבו רגע בכנות - כמה אגו יש בביאנלות, בטריאנליות או באקספוס, החל מזה של האוצר המנסח אמירות "מעוררות מחשבה", וכלה באמנים השונים שהתערוכה היא תנאי הכרחי לקיומם. אבל האם בגלל זה לא נלך?

חופשת הקיץ המזיעה הזאת, מלאה עד אפס מקום בפעילויות - הרבה כאבי ראש, הרבה קייטנות והרבה מדי תערוכות. הגרועות ביניהן אינן מצליחות לקיים את מה שהן מבטיחות. למשל, יריד "צבע טרי" שהתיימר להעניק למעצבים צעירים הזדמנות לחשיפה, ובעצם עשה ככל שניתן למנוע זאת מהם, באמצעות כרטיסי כניסה יקרים, וארגון מרחב בזבזני, המגביל מצד אחד את מרחב התצוגה היקר, ומצד שני מותיר מרחב פתוח בלתי מוצל ובלתי מנוצל, להכעיס. תערוכה אחרת עם פוטנציאל רב בהרבה אך מאכזבת לא פחות היא תערוכת הלגו של האמן האמריקאי נתן סאווייה, שהתקיימה בגני התערוכה, וגבתה ללא כל בושא 99 ש"ח לאדם או 280 ש"ח למשפחה (לא כולל ספא...), כאשר, היא מנותבת בדרך בטוחה לחנות מסחרית ביותר של משחקי לגו, בקצה.

כשהייתי בפנים חשבתי מיד על שייקספיר שכתב ב-1599 את הקומדיה Much Ado About Nothing (מהומה על לא מאומה). המחזה המדבר ברצינות רבה על על הקשר בין מוסר, בושא ופוליטיקה, פלט אותי החוצה אל תוך מהומת המונים, שהזכירה לי מאוד את כיכר תחריר, וגרמה לי לזמזם את השיר הסופר-פוליטי (בראייה רטרוספקטיבית) של מרים ילן שטקליס, שנכתב ב-1940, הרבה לפני שיכולנו להרשות לעצמנו להתבדח, וזה הולך ככה: במדינת הגמדים רעש מהומה (הא), הצבא לבוש מדים יוצא למלחמה. ובראש הגדוד צועד אצבעוני המפקד, הוא חבוש כובע פלדה ובידו סיכה חדה.. לה לה לה לה... גדול לא?

ולא שכחתי, יש גם פואנטה, שמרוב חשש דחיתי אותה לסוף. בגיליון הזה מופיעה כתבה על נושא שעלול לעורר אצל רבים מאיתנו סלידה והתנגדות מובנת, ואני לא מתכוון לאדריכלית העיראקית שהצליחה להטביע את חותמה על עולם האדריכלות, אלא על תולדות אדריכלות הרייך השלישי, שעם כל רשעותו הקיצונית, השפיע רבות על האדריכלות במהלך שנות השלושים. מעבר לעובדה שיש במאמר הזה לא מעט הפתעות, כדאי לקחת אוויר, לעצום את העיניים, ולקרוא. הרי גם אם לעולם לא נסלח, אסור לשכוח שעם גרמניה כבר מזמן עשינו שלום.

המשך חופשה נעימה,  
עמי רן



דברים שרצים לנו בראש, מתוך תערוכת לגו של האמן נתן סאווייה